

Zaměstnanecké vztahy v nových členských zemích EU

Josef Horňáček

LME/CME model (makroteorie)

Varianty kapitalismu (VoC). Hall, P.; Soskice, D. eds. (2001).

LME/CME modely: Liberální tržní ekonomika a Koordinovaná tržní ekonomika jako společenské systémy produkce. Základní modely koordinace a fungování na národní úrovni. Zaměření na strategické integrace. Institucionálně ekonomický přístup.

LME/CME modely: empirická prokazatelnost (US/D).

Témata LME/CME modelu: Zaměstnanecké vztahy, vzdělání a výcvik, řízení firemních procesů, mezipodnikové vztahy s ostatními firmami, vnitropodnikové vztahy.

Související jevy (proměnné): platy a bonusy, age wage profil (seniorita), regionální mzdové podmínky, flexikurita.

Insider/outsider (mikroteorie)

The insider-outsider theory: a survey. Lindbeck, A., Snower, D. J. (2002).

Teorie efektivních mezd (klasická ekonomická teorie):

- Problém: Někteří pracovníci jsou placeni nad tržní úrovní mezd
- Vysvětlení: přínosy jednotlivých pracovníků nejsou individuálně přesně měřitelné, je nutné minimalizovat fluktuaci (protože ta vyvolává dodatečné náklady), atraktivita pro zaměstnance s vyšším potenciálem.

Insider/Outsider (vyjednávání jako zdroj moci insiderů).

- Problém: Někteří pracovníci (typicky insideři) jsou placeni nad tržní úrovní mezd
- Vysvětlení: Předpokládá se, že různé typy nákladů spojené s obratem pracovní síly (fluktuací) dávají insiderům sílu, kterou využívají k dosažení výhod v procesu vyjednávání.
- Základní otázky: Jaké jsou příčiny nezaměstnanosti? Proč je trh práce segmentovaný na „good jobs“ a „bad jobs“? Co dává odborům jejich (vyjednávací) sílu. Proč jsou mzdy rozdílné pro různá zaměstnání, vzdělanostní a seniorní skupiny napříč firmami a sektory?

Tři typy režimů zaměstnaneckých vztahů v CEE

Workfare (pracovní incentivy a negativní motivace).

Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovensko

Stabilizované neoliberální státy (úloha monetárních institucí).

Litva, Lotyšsko, Estonsko

Neokorporativistický (role tradičních institucí a vyšších úrovní kolektivního vyjednávání).

Slovinsko

O ČR více na: [The rise of the dual labour market: fighting precarious employment in the new member states through industrial relations \(PRECARIR\) Country report: Czechia \(repec.org\)](#)

Česká republika

- Ústřední role Zákoníku práce: vznik a zánik pracovního poměru, flexibilizace pracovních úvazků, odchodné, zaměstnávání znevýhodněných skupin.
- Zákon o kolektivním vyjednávání
- Odborová organizovanost přibližně 17%
- Vysoká centralizovanost odborů (CMKOS)
- Ochrana odborových funkcionářů před propuštěním (v menší míře i členů)
- U velkých organizací častá účast odborů v dozorčích radách
- Tripartitní vyjednávání v pravidelných intervalech

Slovensko

- Zákoník práce: vznik a zánik pracovního poměru, pracovní poměry na dobu určitou
- Kolektivním vyjednávání ze strany zaměstnavatelů dobrovolné
- Zákon o minimální mzdě, Zákon o tripartitě
- Kolektivní smlouvy vyššího stupně zaměřené především na výši mezd
- Odborová organizovanost přibližně 17%
- Odbory mohou být založeny při 30% organizovanosti na pracovištích.
- Účast zaměstnanců v dozorčích radách v podnicích nad 50 zaměstnanců

Polsko

- Zákoníku práce se vztahuje jen na zaměstnance s písemnou pracovní smlouvou
- Možnost výkonu práce podle občanského zákoníku
- Pokrytí kolektivními smlouvami: 5% KSVS, 20% podniková úroveň
- Odborová organizovanost přibližně 15%
- Odbory je možné založit při účasti 10 členů
- Bez ohledu na odbory existence zaměstnaneckých rad
- Vyšší rozsah stávek
- Zkrácené úvazky 27% a vyšší sebezaměstnávání 22%

Nejvýznamnější opatření APZ na trhu práce v ČR

Názory pracovníků ÚP

- tvorba míst pro praxi absolventů škol (průměr 2,15), když v okresech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti bylo toto opatření akcentováno velice výrazně (průměr 1,79),
- rekvalifikace a pracovní příprava (průměr 2,35),
- tvorba míst v soukromém sektoru (průměr 2,40), důraz vyšší výrazně v okresech s vysokou mírou nezaměstnanosti (průměr 1,92),
- tvorba míst pro zdravotně handicapované (průměr 2,49).

Řešení problémů na trhu práce v ČR 2009 - 2012

- Zvýšení kontrol práce na černo; zrušení nekolidujícího zaměstnání, které je v mnoha případech zneužíváno (vede ke švarcsystému a nezájmu být vyřazen z evidence nezaměstnaných);
- na zvýšení zaměstnatelnosti uchazečů by mělo podstatný vliv zvýšení počtu poradců pro zprostředkování a speciálních poradců; nedostatečné personální obsazení zásadním způsobem ovlivňuje možnost poradenství a individuální práce s klienty;
- posílit systém národního vzdělávání, včetně celoživotního (v praxi to znamená mj. nepodporovat takové obory, jejichž absolventi tvoří dlouhé fronty na ÚP);
- zainteresovat na bázi zákonného ustanovení samosprávu na řešení nezaměstnanosti v regionech.

Náměty, otázky,
připomínky...

Děkuji za pozornost